

آیین نامه اجرایی بند ۵ جزء ب ماده واحده قانون اصلاح تبصره ۲ الحاقی ماده ۷۶ قانون اصلاح مواد ۷۲ و ۷۷ و تبصره ماده ۷۶ قانون تأمین اجتماعی مصوب ۱۳۵۴ و الحاق دو تبصره به ماده ۷۶ مصوب ۱۳۷۱ - مصوب ۱۳۸۰ در مورد مشاغل سخت و زیان آور

وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
معاونت سلامت
مرکز سلامت محیط و کار

۱ (از آیین نامه ها)	کارهای سخت و زیان آور کارهایی است که در آنها عمل فیزیکی، شیمیایی، مکانیکی و بیولوژیکی محیط کار غیراستاندارد بوده و در اثر اشتغال بیمه شده تنشی به مراتب بالاتر از ظرفیتهای طبیعی (جسمی و روانی) در وی ایجاد می شود که نتیجه آن بروز بیماری شغلی و عوارض ناشی از آن می باشد. مشاغل سخت و زیان آور موضوع این ماده به دو گروه تقسیم می شوند: الف - مشاغلی که صفت سخت و زیان آوری با ماهیت شغلی وابستگی داشته اما می توان با بکارگیری تمهیدات بهداشتی، ایمنی و تدابیر فنی مناسب توسط کارفرما سختی و زیان آوری آنها را حذف نمود. ب - مشاغلی که ماهیتاً سخت و زیان آور بوده و با بکارگیری تمهیدات بهداشتی، ایمنی و تدابیر فنی توسط کارفرما، صفت سخت و زیان آوری آنها کاهش یافته ولی کماکان سخت و زیان آوری آنها حفظ می گردد.
ماده ۲ (از آیین نامه ها)	تعیین سخت و زیان آور بودن مشاغل موضوع ماده (۱) و نوع آن (گروه «الف» و گروه «ب») در هر کارگاه با بررسی سوابق، انجام بازدید و بررسی شرایط کار توسط کارشناسان بهداشت حرفه ای وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و بازرسان وزارت کار و امور اجتماعی و با تأیید آن توسط کمیته استانی موضوع این آئین نامه انجام می گیرد. تبصره - کارفرمایان کارگاهها مکلفند با کارشناسان و بازرسان موضوع این ماده همکاری و مدارک مورد نیاز را در اختیار آنان قرار دهند.
ماده ۳ (از آیین نامه ها)	کارفرمایان کلیه کارهای سخت و زیان آور که تمامی یا برخی از آنها سخت و زیان آور می باشند مکلفند اقدامات زیر را انجام دهند: ۱- کارفرمایان کارگاههای تأسیس شده، تا تاریخ قانون یاد شده مکلفند حداکثر ظرف ۲ سال از تاریخ مزبور، نسبت به ایمن سازی عوامل و شرایط محیط کار مطابق حد مجاز و استانداردهای مشخص شده در قانون کار و آئین نامه های مربوط (مصوب شورای عالی حفاظت فنی) و سایر قوانین موضوعه در این زمینه اقدام نمایند. در مورد کارگاههایی که پس از تصویب قانون یاد شده ایجاد می گردد کارفرمایان مربوط مکلفند گواهی لازم را از وزارتخانه های کار و امور اجتماعی و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی مبنی بر رعایت ایمنی بهداشت و استاندارد بودن آنها طبق قانون کار اخذ نمایند. اجازه فعالیت این قبیل کارگاهها مشروط به ارایه گواهی مزبور می باشد. ۲- کارفرمایان مکلفند شاغلین در کارهای سخت و زیان آور را حداقل سالی یکبار به منظور آگاهی از روند سلامتی و تشخیص بهنگام بیماری و پیشگیری از فرسایش جسمی و روحی آنان توسط مراکز بهداشتی و درمانی مورد معاینه قرار داده و نتیجه را در پرونده های مربوط ضبط و یک نسخه از آن را به سازمان تأمین اجتماعی ارایه نمایند. ۳- تغییر شغل بیمه شده که در معرض فرسایش جسمی و روحی ناشی از اشتغال در کارهای سخت و زیان آور باشد براساس مقررات پیش بینی شده در قانون کار صورت می گیرد. ۴- معاینات قبل از استخدام طبق ماده (۹۰) قانون تأمین اجتماعی - مصوب ۱۳۵۴ - انجام می گیرد.
ماده ۴ (از آیین نامه ها)	به استناد تبصره (۱) ماده (۹۶) قانون کار مقررات و ضوابط انجام معاینات پزشکی موضوع ماده (۳) این آئین نامه اعم از قبل از استخدام و ادواری اختصاصی و هر گونه معاینه پزشکی دیگر در این ارتباط مطابق با دستورالعمل ها و آئین نامه های جاری وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی خواهد بود. تبصره - وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی موظف است تمهیدات لازم برای اعلام نتایج معاینات موضوع این ماده متناسب با شرح وظایف سازمان های ذیربط بعمل آورد.
ماده ۵ (از آیین نامه ها)	حذف صفت سخت و زیان آوری کار در اثر بکارگیری تمهیدات بهداشتی، ایمنی و تدابیر فنی توسط کارفرما بعد از گذشت «۲» سال از تاریخ تصویب قانون در هر کارگاه و خروج شغل از شمول این

آیین نامه اجرایی بند ۵ جزء ب ماده واحده قانون اصلاح تبصره ۲ الحاقی ماده ۷۶ قانون اصلاح مواد ۷۲ و ۷۷ و تبصره ماده ۷۶ قانون تأمین اجتماعی مصوب ۱۳۵۴ و الحاق دو تبصره به ماده ۷۶ مصوب ۱۳۷۱ - مصوب ۱۳۸۰ در مورد مشاغل سخت و زیان آور

وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
معاونت سلامت
مرکز سلامت محیط و کار

آئین نامه و یا استمرار سخت و زیان آوری کار، پس از اعلام نتایج بازدید و بررسی شرایط کار توسط کارشناسان موضوع ماده (۲) این آئین نامه و تأیید کمیته استانی کارهای سخت و زیان آور انجام می گیرد. تبصره - وزارتخانه های بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و کار و امور اجتماعی مکلفند گزارش بازدید خود از کلیه کارگاههایی که تمام یا برخی از مشاغل آنها سخت و زیان آور تشخیص داده شده است را به کمیته استانی مربوط ارایه نمایند.

در صورتی که گزارش کارشناسان موضوع ماده (۵) این آئین نامه پس از تأیید کمیته استانی حاکی از عدم کاهش یا حذف عوامل زیان آور و بیماری زای محیط کار ظرف مهلت مقرر در قانون باشد اقدامات لازم برحسب مورد مطابق قانون کار از سوی وزارتخانه های کار و امور اجتماعی و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی بعمل خواهد آمد.

سیاستگذاری کشوری کارهای سخت و زیان آور موضوع این آئین نامه، ارزیابی مجدد مشاغل که بدو سخت و زیان آور تعیین شده اند ولی براساس اطلاعات بعدی نیاز به بازنگری دارند، ایجاد هماهنگی و نظارت بر عملکرد و رسیدگی به درخواست کمیته های استانی موضوع ماده (۸) این آئین نامه و تعیین مشاغل سخت و زیان آور در تأسیسات ملی و مهم مانند نیروگاه ها و پالایشگاه ها و ... به عهده شورای عالی حفاظت فنی خواهد بود. تبصره - مدیرعامل سازمان تأمین اجتماعی و نماینده وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی با حق رأی در زمینه کارهای سخت و زیان آور عضو شورای عالی حفاظت فنی از تاریخ تصویب این آئین نامه خواهند شد.

به منظور تشخیص و تطبیق مشاغل سخت و زیان آور کمیته استانی متشکل از اعضای زیر در هر استان تشکیل می گردد: ۱- مدیر کل کار و امور اجتماعی استان به عنوان رئیس کمیته. ۲- معاون بهداشتی دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی، درمانی دانشگاه. ۳- مدیر کل تأمین اجتماعی استان. ۴- یک نفر بازرس کار با معرفی اداره کل کار و امور اجتماعی استان. ۵- دو نفر کارشناس مسئول بهداشت حرفه ای که یک نفر از آنها از زنان خواهد بود با معرفی مدیریت درمان تأمین اجتماعی استان. ۶- «مسئول بهداشت حرفه ای با معرفی معاونت بهداشتی دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی» ۱- اصلاحیه موجب مصوبه مورخ ۱۳۸۱/۴/۱۲ هیأت وزیران - بند ۶ ماده ۸ (قبل از اصلاح): یک نفر کارشناس بهداشت حرفه ای با معرفی مدیریت درمان تأمین اجتماعی استان. تبصره ۱- حضور نماینده بیمه شده و کارفرما در جلسات بدون حق رأی بلامانع می باشد. تبصره ۲- جلسات کمیته های استانی در اداره کل کار و امور اجتماعی تشکیل و با حضور «۵» نفر از اعضاء رسمیت می یابد و تصمیمات جلسه با اکثریت آراء حاضرین «و حداقل چهار نفر» ۲ معتبر و لازم الاجرا می باشد. { ۲- به موجب مصوبه جلسه ۱۳۸۲/۹/۹ هیأت وزیران: عبارت «و حداقل چهار نفر» به تبصره ۲ ماده (۸) الحاق گردیده است. } تبصره ۳- در استانهایی که دانشکده علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی مستقل وجود دارد در صورت طرح پرونده های مرتبط با منطقه تحت پوشش، کارشناس مسئول بهداشت حرفه ای معاونت بهداشتی دانشکده مزبور، جایگزین کارشناس مسئول بهداشت حرفه ای معاونت بهداشتی دانشگاه خواهد بود. تبصره ۴- با تصویب کمیته استانی دعوت از افراد صاحب نظر و اساتید مربوط جهت شرکت در جلسات بدون حق رأی بلامانع می باشد.

ماده ۶

(از آیین نامه ها)

ماده ۷

(از آیین نامه ها)

ماده ۸

(از آیین نامه ها)

آیین نامه اجرایی بند ۵ جزء ب ماده واحده قانون اصلاح تبصره ۲ الحاقی ماده ۷۶ قانون اصلاح مواد ۷۲ و ۷۷ و تبصره ماده ۷۶ قانون تأمین اجتماعی مصوب ۱۳۵۴ و الحاق دو تبصره به ماده ۷۶ مصوب ۱۳۷۱ - مصوب ۱۳۸۰ در مورد مشاغل سخت و زیان آور

وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
معاونت سلامت
مرکز سلامت محیط و کار

ماده ۹
(از آیین نامه ها)

وظایف کمیته‌های استانی به شرح زیر می‌باشد: ۱- تعیین و تطبیق مشاغل سخت و زیان آور با مواد این آئین‌نامه و اعلام به مراجع ذیربط و توجه ویژه به بانوان شاغل مشمول مشاغل سخت و زیان آور به خصوص در دوران بارداری و شیردهی. ۲- بررسی و تشخیص مشاغل موضوع ماده (۱) این آئین‌نامه که توسط بیمه شده، کارفرما یا سایر مراجع به عنوان مشاغل سخت و زیان آور معرفی شده و اعلام نتیجه به متقاضی و سازمانهای ذیربط. ۳- بررسی مواردی که با اتخاذ تدابیر لازم حالت سخت و زیان آوری شغل یا مشاغل از بین رفته و در زمره مشاغل عادی در آمده‌اند و اعلام آن به مراجع ذیربط به منظور حذف مزایا و امتیازات و ... که به کار سخت و زیان آور تعلق گرفته است. ۴- بررسی و ارائه پیشنهاد مشاغل جدید برای طرح در شورای عالی حفاظت فنی برای تعیین سخت و زیان آور بودن و یا نبودن آن. ۵- اجرای سیاستها و مصوبات شورای عالی حفاظت فنی. تبصره - وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی مکلف است هر ساله حدود تماس شغلی عوامل بیماری‌زا را به شورای عالی حفاظت فنی اعلام نماید شورای عالی مذکور موظف است مراتب را به کمیته‌های استانی کارهای سخت و زیان آور جهت اجرا اعلام نماید.

ماده ۱۱
(از آیین نامه ها)

در صورت تشخیص کمیته استانی مبنی بر قرار گرفتن کار در عداد گروه (الف) و (ب) ماده (۱) این آئین‌نامه، کارفرما موظف است نسبت به حذف یا کاهش عوامل سختی و زیان آوری کار تا حد مجاز و تأمین استانداردهای لازم مورد تأیید مراجع ذیربط در مهلت مقرر اقدام نماید. در غیر این صورت هر گونه عارضه، حادثه و غرامتهای ناشی از بیماری، از کارافتادگی و غیره به عهده کارفرما خواهد بود.

ماده ۱۲
(از آیین نامه ها)

علاوه بر کارهای سخت و زیان آور مشخص شده طبق مصوبات شورای عالی حفاظت فنی، موارد تأیید شده توسط کمیته استانی و موارد زیر نیز سخت و زیان آور شناخته می‌شوند. ۱- کار در ندامتگاه‌ها و زندان‌ها. ۲- مشاغلی که مستقیماً در مراکز روان درمانی با بیماران روانی مرتبط هستند. ۳- خبرنگاری.

ماده ۱۳
(از آیین نامه ها)

نحوه توالی و تناوب اشتغال در مشاغل سخت و زیان آور: ۱- ایام زیر چنانچه در فواصل اشتغال به کارهای سخت و زیان آور واقع شود، به عنوان سابقه اشتغال در کارهای سخت و زیان آور محسوب می‌گردد. الف - تعطیلات هفتگی. ب - تعطیلات رسمی. ج - ایام استفاده از مرخصی استحقاقی. د - ایام استفاده از مرخصی بابت ازدواج یا فوت همسر، پدر، مادر و فرزندان به مدت ۳ روز با دریافت دستمزد مورد مشمولان قانون کار. ه - ایام استفاده از مرخصی استعلاجی یا استراحت پزشکی اعم از اینکه حقوق ایام مزبور توسط کارفرما پرداخت شود و یا اینکه بیمه شده از غرامت دستمزد ایام بیماری استفاده کرده باشد. ۲- ایام و موارد زیر چنانچه در فواصل اشتغال بیمه شده به کارهای سخت و زیان آور واقع شود موجب زایل شدن توالی اشتغال وی در کارهای سخت و زیان آور نمی‌گردد. الف - ایام خدمت وظیفه سربازی (دوران ضرورت و احتیاط) مشروط بر اینکه بیمه شده حداکثر تا دو ماه پس از پایان خدمت به کار سابق خود برگشته و یا اینکه در کار دیگری که سخت و زیان آور شناخته شده مشغول به کار شده باشد و همچنین ایام آماده به خدمت. ب - دوران توقیف بیمه شده در صورتیکه منتهی به محکومیت وی نگردد و یا اینکه کارفرما براساس تکلیف قانونی حقوق دوران مزبور را به بیمه شده پرداخت نماید. ج - ایام حالت تعلیق که به واسطه عوامل قهریه طبیعی و یا حوادث و مخاطرات اجتماعی (مانند سیل، زلزله، جنگ و آتش‌سوزی) که خارج از اراده کارفرما و بیمه شده بوده و در نتیجه آن کارگاه بطور موقت تعطیل می‌گردد. د - ایام استفاده از مقرری بیمه بیکاری مشروط بر اینکه بیمه شده قبل از اتمام و یا بلافاصله پس از اتمام دوره مزبور در مشاغلی که سخت و زیان آور شناخته شده مشغول به کار شده یا طبق این

آیین نامه اجرایی بند ۵ جزء ب ماده واحده قانون اصلاح تبصره ۲ الحاقی ماده ۷۶ قانون اصلاح مواد ۷۲ و ۷۷ و تبصره ماده ۷۶ قانون تأمین اجتماعی مصوب ۱۳۵۴ و الحاق دو تبصره به ماده ۷۶ مصوب ۱۳۷۱ - مصوب ۱۳۸۰ در مورد مشاغل سخت و زیان آور

وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
معاونت سلامت
مرکز سلامت محیط و کار

آئین نامه بتواند بازنشسته شود. ه - ایام خدمت در جبهه که به تأیید مراجع ذیصلاح رسیده باشد. و - دوران اسارت یا محکومیت سیاسی که بیمه شده براساس آن به عنوان آزاده شناخته شده باشد. ز - ایام بلا تکلیفی بیمه شده که مستند به آرای صادره از سوی هیأت های حل اختلاف و یا سایر مراجع قانونی منجر به پرداخت حقوق ایام مزبور شده باشد. ح - ایام استفاده از غرامت دستمزد ایام بیماری که در فاصله زمانی ۱۳۵۴/۵/۱۰ تا ۱۳۵۹/۴/۱ واقع شده باشد. ط - غیبت غیرموجه حداکثر به مدت ۱۰ روز در سال در مورد کارگاه های مشمول قانون کار یا براساس مقررات انضباطی، تخلفاتی و یا استخدامی مربوط در کارگاه های غیرمشمول قانون کار که منجر به اخراج، انفصال موقت و یا دایم نشده باشد. ۲- ایام و موارد ذیل چنانچه در فواصل اشتغال بیمه شده به کارهای سخت و زیان آور واقع شود توالی اشتغال او را از بین برده و موجب تناوب اشتغال وی می گردد. الف - استفاده از مرخصی بدون حقوق به هر منظور و تحت هر عنوان. ب - اخراج، استعفا، انفصال و بازخریدی ج - غیبت غیرموجه بیش از (۱۰) روز در هر سال در کارگاه های مشمول قانون کار یا براساس مقررات انضباطی، تخلفاتی و یا استخدامی مربوط در کارگاه های غیرمشمول قانون کار که منجر به اخراج، انفصال موقت و یا دایم شده باشد. د - اشتغال در کارها و مشاغل عادی. ه - اشتغال در حرف و مشاغل آزاد. و - بیمه اختیاری. ز - بیکاری بدون دریافت مقرری بیکاری. ح - سایر موارد مشابه.

شرایط بازنشستگی در کارهای سخت و زیان آور: ۱- بیمه شدگانی که حداقل ۲۰ سال سابقه کار متوالی یا ۲۵ سال سابقه کار متناوب و پرداخت حق بیمه در کارهای سخت و زیان آور را دارا باشند، بدون شرط سنی می توانند درخواست بازنشستگی از سازمان تأمین اجتماعی نمایند. ۲- چنانچه کمیسیون های پزشکی موضوع ماده (۹۱) قانون تأمین اجتماعی قبل از رسیدن بیمه شده شاغل در کارهای سخت و زیان آور به سابقه مقرر در بند (۱) فوق، فرسایش جسمی و روحی وی را ناشی از اشتغال به کارهای سخت و زیان آور تشخیص و تأیید نمایند. ۳- این قبیل بیمه شدگان به صرف ارایه درخواست بازنشستگی مجاز به ترک کار نبوده و می باید احراز شرایط و استحقاق آنها جهت بازنشستگی پیش از موعد در کارهای سخت و زیان آور رسماً از سوی سازمان تأمین اجتماعی به آنها ابلاغ شود و سپس ترک کار نمایند. ۴- چنانچه بیمه شده شرایط استفاده از بازنشستگی پیش از موعد در کارهای سخت و زیان آور را طبق این آئین نامه احراز کند سازمان تأمین اجتماعی مکلف است نسبت به برقراری مستمری وی از تاریخ ترک کار اقدام نماید. ۵- بیمه شدگان شاغل که حداقل ۲۰ سال متوالی یا ۲۵ سال متناوب سابقه پرداخت حق بیمه در مشاغل سخت و زیان آور مربوط به قبل از تاریخ تصویب قانون را داشته باشند و یا در آینده شرایط مذکور را احراز نمایند می توانند درخواست بازنشستگی خود را با رعایت بند (۳) این ماده به سازمان تأمین اجتماعی تسلیم نمایند.

چنانچه فرسایش جسمی و روحی ناشی از اشتغال در کارهای سخت و زیان آور در اثر عدم رعایت بندهای (۱) و (۲) جزء (الف) ماده واحده قانون یاد شده تشخیص داده شود، سازمان تأمین اجتماعی ضمن انجام تعهدات قانونی نسبت به بیمه شده، زمان و خسارات وارده را با توجه به ماده (۶۶) قانون تأمین اجتماعی از کارفرمای مربوط مطالبه و وصول خواهد نمود.

کارفرما مکلف است پس از احراز شرایط بازنشستگی بیمه شده شاغل در کارگاه وی، طبق این آئین نامه معادل چهار درصد میزان مستمری برقراری بیمه شده نسبت به سنوات اشتغال او در مشاغل سخت و زیان آور را که توسط سازمان تأمین اجتماعی محاسبه و مطالبه می گردد به طور یکجا به سازمان مربوط

ماده ۱۴

(از آیین نامه ها)

ماده ۱۵

(از آیین نامه ها)

ماده ۱۶

(از آیین نامه ها)

آیین نامه اجرایی بند ۵ جزء ب ماده واحده قانون اصلاح تبصره ۲ الحاقی ماده ۷۶ قانون اصلاح مواد ۷۲ و ۷۷ و تبصره ماده ۷۶ قانون تأمین اجتماعی مصوب ۱۳۵۴ و الحاق دو تبصره به ماده ۷۶ مصوب ۱۳۷۱ - مصوب ۱۳۸۰ در مورد مشاغل سخت و زیان آور

وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
معاونت سلامت
مرکز سلامت محیط و کار

پرداخت نماید.

آثار محدودیتها و مزایای مندرج در قانون برای مواردی که بازنشستگی به موجب این آئین نامه ایجاد می شود منحصر به همان شغل در همان کارگاه خاص بوده و قابل تسری و تعمیم در دیگر شغل های مشابه در سایر کارگاهها نمی گردد.

ماده ۱۷

(از آیین نامه ها)

اجرای مقررات این آئین نامه تا پایان «شهریور سال ۱۳۸۵ می باشد.»*

معاون اول رئیس جمهور - محمدرضا عارف

ماده ۱۸

(از آیین نامه ها)

* - به موجب مصوبه جلسه مورخ ۱۳۸۴/۸/۴ هیأت وزیران ماده ۱۱۸ (اصلاحی آیین نامه اجرایی بند (۵) جز (ب) ماده واحده قانون اصلاح تبصره (۲) الحاقی ماده (۷۶) اصلاح مواد (۷۲) و (۷۷) و تبصره ماده (۷۶) قانون تأمین اجتماعی اصلاح گردیده است. ماده ۱۸ (قبل از اصلاح) - اجرای مقررات این آئین نامه تا پایان مدت برنامه سوم می باشد. ماده ۱۸ (اصلاحی) - اجرای مقررات این آیین نامه تا پایان «شهریور سال ۱۳۸۴» می باشد.